

Claus Nillers tale til studenterne ved translokationen den 29. juni 2018

Træd varsomt – her bliver mennesker til

Kære studenter

Dagen i dag er en stor festdag på Roskilde Katedralskole. I dag dimitterer vi det største antal studenter i Roskilde Katedralskoles snart 1000-årige historie. I alt 463 studenter forlader skolen i dag. Samtidig er I den årgang med det højeste gennemsnit i nyere tid. Det synes jeg fortjener en klapsalve.

Og lad det bifald være rettet mod både dagens hovedpersoner studenterne, men også mod alle de lærere og øvrige medarbejdere på Roskilde Katedralskole, der gennem tre år har hjulpet studenterne frem til deres resultater.

At være student fra Roskilde Katedralskole er noget særligt. Selvfølgelig først og fremmest fordi vi taler om en næsten 1000 år gammel skole med en enestående historie og en skole med nogle særlige værdier og traditioner, som vi fører videre, og som vi hele tiden fornyer og tilpasser til den tid, vi lever i.

Det er de værdier og traditioner, der gennemsyrrer dagligdagen på skolen ikke mindst i alle vores aktiviteter uden for den traditionelle undervisning. For gymnasiet er meget mere end den eksamen I netop har gennemført med så flotte resultater.

Skolens opgave er, at få det hele til at gå op i en højere enhed, så I opnår de bedste resultater og udvikler jer mest muligt.

Hvis jeg skal fremhæve nogle af aktiviteterne, så må jeg også i år nævne musicalen, som er blevet et af Katedralskolens adelsmærker.

En lille del af noget større

I år havde jeg fornøjelsen at have vores bestyrelsesformand Tove Kruse med til en af forestillingerne og Tove skrev efterfølgende til mig. *"Først og fremmest tak for en stor oplevelse i onsdags. Du skal være stolt af at skabe rammerne for, at et så flot og kreativt elevstyret arrangement kan blive muligt. Jeg bliver glad og stolt over at være en lille del af RKS"*.

"En lille del af RKS" siger Tove. Hver især er vi nemlig de små brikker, der tilsammen gør denne skole til noget særligt. Vi er alle *"en del af noget større"*, for nu at hugge et udtryk fra fodbold Danmark.

Som rektor bliver jeg glad for og stolt af de rosende ord fra bestyrelsesformanden, men de rosende ord skal i den grad videre til jer alle. I er hver for sig en lille del af RKS, men tilsammen gør I denne skole til noget helt særligt.

De fleste ved, at vores musical er 100% elevstyret. Det der er så fantastisk er, at på trods af at mere end 1/3 af musicalholdet hvert år er nyt, så formår vores elever alligevel at løfte niveauet år efter år. De står så at sige på skuldrene af tidligere generationer, upåagtet at mange er med for første gang.

Det gælder ikke bare musicalen. Det gælder alle de aktiviteter, der foregår på RKS.

For en rektor er det hårdt, når 463 unge forlader skolen, men det er samtidig grundlaget for den dynamik, der er på skolen. Jeg tænker tit, hvordan skal det dog gå, når denne fantastiske årgang 3.g'ere forlader os? Det tænkte jeg også sidste år – men så kom I.

Stort elev-engagement

Vores aktivitetsniveau vokser og vokser. Senest har eleverne etableret et frivilligudvalg, der sikrer, at gode kræfter bliver brugt på at hjælpe andre unge, herunder flygtninge, der har brug for hjælp til lektielæsning.

I det hele taget vil jeg godt sige tak til Elevrådet, Festudvalget HROAR, Kattens Filmfestival, Frivilligudvalget, Miljørådet, Morgensamling, Musicalen, RKS-mix, Råhygge og RåKoSt.

Uden jer var RKS ikke den skole, vi er.

Sidste skoledag er en dag, man som rektor ofte bare skal have overstået. 3.g'ernes adfærd på sidste skoledag kan nemlig være temmelig uforudsigelig. I år prøvede vi igen at indgå fornuftige aftaler på forhånd. Det fantastiske, set med mine øjne, var, at I overholdt dem – mere eller mindre.

Og så lige en personlig bemærkning til Mick fra 3.w. Det var godt du kiggede forbi om eftermiddagen, så vi kunne få os en god snak og blive gode venner igen, efter at du hældte en balje iskoldt vand ned over mig. Respekt og tak for det.

Vi havde nemlig en fantastisk dag med parade rundt på skolen og efterfølgende konkurrencer de 18 klasser imellem.

Det skyldtes ikke mindst, at der var nogle modige 3.g-piger, der fik jer alle med på ideen om nul alkohol og nul buksevand – stort set.

Så jeg vil godt herfra sige stor tak til Kia og Emilie (3.d) og Camilla (3.r) ... som blev godt sekunderet af Laura og Louise (3.m), Josefine (3.r) og Nicoline (3.t).

Tak for hjælpen piger. Det er i høj grad jeres fortjeneste, at sidste skoledag 2018 blev så vellykket på RKS. Og tak til alle jer andre for en god dag.

Igen i år holdt vi en helt vildt fremragende gallafest for jer. Galla er en af Katedralskolens fantastiske traditioner, som bare bliver og bedre fra år til år.

At se jer ankomme i det smukke solskin, at se alle de stolte forældre og pårørende, der deltog i ankomsten og se 463 unge danse Les Lanciers i Hallen var imponerende. Alene indmarchen til Les Lanciers tog hen ved 10 minutter. Det siger lidt om, hvor mange vi er. Det var igen i år en fornøjelse.

Og jeg kunne fortsætte med at fremhæve et fantastisk Åbent Hus arrangement den 26. januar 2018, hvor mange af jer deltog. Og her må jeg særligt fremhæve Anne Kathrine fra 3.f og Rasmus fra 3.z, der gik på scenen og ærligt og velafbalanceret fortalte om livet på RKS set med elevøjne. *"En af de bedste ting ved gymnasiet er, at man lige præcis skal lære at stå på egne ben"* sagde de - og fortsatte *"Katten er stedet, hvor man kan udvikle denne evne ordentligt"*.

Sammen med alle de andre engagerede deltagende elever og medarbejdere gav de deres bidrag til, at Roskilde Katedralskole igen i år blev et af de mest søgte gymnasier i Danmark. I gjorde en positiv forskel. Endnu engang tak for det.

Et slag for hovedbeklædning

Men alt har selvfølgelig ikke været fryd og gammen. Vi har haft vores kampe undervejs. Sådan må det være. I har udfordret mig, og jeg har udfordret jer. Det er et helt naturligt element i det, vi kalder for almendannelsen.

Det giver af og til nogle mentale knubs. For mig er det vigtigste, at vi har behandlet hinanden ordentligt og med respekt for hinandens synspunkter. Derfor er de positive oplevelser voldsomt i overflod. Og alle de aktiviteter, jeg lige har nævnt, hører til den kategori.

Skulle jeg her nævne et enkelt område, hvor vi for alvor krydsede klinger, så var det omkring kongekronerne. Den debat var et godt eksempel på, at ting kan se forskellige ud afhængig af, hvor man ser dem fra. Mit synspunkt er, at ingen er bedre end andre og i det lys er kongekroner et voldsomt symbol. Jeres synsvinkel var nok mere i retning af, at *"det er jo bare for sjov"*.

Hvis jeg med det udgangspunkt må komme med inspiration til hovedbeklædning i forbindelse med jeres videre uddannelse, så er her et par eksempler.

Her er f.eks. Søren Pind med en sovsekande på hovedet. Jeg synes faktisk, at det var ret originalt og et frisk pust. Det var vel Søren Pinds måde at lægge afstand til et politisk system, som han havde fået nok af. Og respekt for det.

Et andet eksempel har jeg hentet fra det engelske kongehus. Her er Princess Beatrice af York, datter af Prince Andrew. Hun er en frisk pige, der ofte bærer den mest fantastiske hovedbeklædning. I kan se et par eksempler her. Særligt det pastelfarvede toiletsæde er blandt mine favoritter.

Det bedste ved at være rektor

Jeg bliver ofte spurgt: *"Hvad er det bedste ved at være rektor?"* Og jeg gentager det så ofte, jeg får lejlighed til det. Det at opleve jer gå ind af døren den første dag i 1.g som - undskyld udtrykket - store børn, og så se jer sidde her foran mig i dag som unge voksne og være vidne til den fuldstændig fantastiske udvikling, I har gennemgået på de tre år. Ja, det er et dagligt privilegium at være en del af. Jeg får faktisk gåsehud hver eneste gang, jeg siger det.

At skolens medarbejdere har det præcis på samme måde blev bekræftet i årets udgave af Jul i Roskilde, hvor RKS var årets erhvervsprofil.

En af skolens dygtige medarbejdere Kasper siger i Jul i Roskilde: *"Den rette dosering af kærlighed og krav. Den er afgørende for den imponerende bevægelse, der sker, fra de nye 1.g'ere begynder på Roskilde Katedralskole, til de tre år senere jublende kaster deres studenterhuer i vejret. Cocktailen er vigtig fra første minut af gymnasieforløbet"*.

Kasper står for vores introforløb. Det har han gjort i 10 år sammen med Sisse og Sidsel. Og Kasper fortsætter *"her er plads til alle, og vi behandler hinanden godt"*.

I Jul i Roskilde får Rumle, Lukas, Josefine og Maria fra 3.u også ordet i sammenligningen mellem skolegangen under 2. Verdenskrig og nu. Vores elever kender nok primært besættelsen fra undervisningen og fra tv-serien Matador, men det er tankevækkende, når Rumle siger: *"ofte er det der fylder i baghovedet, at vi skal skynde os hjem for at lave næste aflevering. Jeg tror, at vi er mere individorienterede pga. den tid vi lever i. Selvom sammenholdet betyder virkelig meget for livet på skolen i dag, må det have betydet endnu mere dengang under krigen"*.

Erfaringer ude i verden

Jeg har i det forgange skoleår haft den store fornøjelse at have rejst med 3.g-elever herfra i to omgange. Dels til USA og dels til Kina. To destinationer der næsten er så forskellige, som de kunne være.

Her i foråret var jeg med et hold 3.g elever i Kina for at besøge vores venskabsgymnasium Changzhou High School number 5.

Jeg vil godt sige tak til hele holdet for en fantastisk tur. Det var en fornøjelse at være afsted med jer.

Efterfølgende skrev eleverne til mig om deres bedste oplevelser fra turen, og det er tankevækkende, at I alle fremhævede opholdet i jeres værtsfamilier. Her fik I for alvor indblik i en meget fremmed kultur. Men alligevel er kineserne, når det kommer til stykket, ikke så forskellige fra os.

Sille fra 3.r skrev således til mig, *"at selvom alt var kinesisk, og hverdagen helt speciel, så er det alligevel i sidste ende ligesom herhjemme i Danmark. Familien var helt vildt venlig, spiste sammen om aftenen, gik i biografen for at se amerikanske film, og så var der et rigtig godt forhold mellem børnene og forældrene"*.

I efteråret var jeg også med vores internationale klasse 3.f i Burlington USA. Det var ligeledes en fantastisk oplevelse, hvor vi blev bekræftet i, at vi skal være glade for det danske uddannelsessystem, der giver gode muligheder for, at mange kan få en videregående uddannelse.

I USA oplevede vi universitetsstuderende, der havde uddannelsesudgifter på mere end ¼ million kr. pr. år alene i udgifter til universitetet. Dertil kommer så leveomkostninger. For mange af de unge, vi mødte i Burlington betød det, at en videregående uddannelse var helt udelukket, fordi deres forældre ikke havde penge til at betale for deres uddannelse.

I Danmark løfter vi heldigvis opgaven i fællesskab. Det var det, der gav en dreng som mig, født og opvokset i Ringparken med en far, der var post og en mor, der lavede mad og gjorde rent for folk, chancen for at få en studentereksamen og senere for at studere på universitetet. Det havde været umuligt i USA.

Det gør, at børn af familier med lave indkomster også får muligheden for at få en videregående uddannelse, uanset om den er kort, mellemlang eller lang.

Fagligt dårligere og dovne?

Og jeg er nødt til at gentage, hvad jeg har sagt mange gange før: Uddannelse er en investering i fremtiden. Det er ikke en udgift. Hvis vi skal fastholde vores position som en af verdens førende velfærdsstater, så skal vi i fremtiden investere i uddannelse – ikke det modsatte.

I det lys er det glædeligt, at der nu blæser politiske vinde i retning af at fjerne det såkaldte uddannelsesloft, så det nu igen bliver muligt at tage en ny uddannelse, når samfundsudviklingen kræver det eller hvis man ikke fik valgt rigtigt i første omgang.

Uddannelse er samfundets råstof, og det er det, vi skal bygge vores fremtid på. Mere end nogensinde. For kravene på arbejdsmarkedet udvikler sig med langt større hastighed, end vi før har set, og mange jobs vil blive erstattet af robotter og kunstig intelligens. Det bliver mere og mere vigtigt, at I unge får en tilstrækkelig bred almen uddannelse, som I kan bygge ovenpå, i et samfund der kræver omstilling og læring gennem hele livet.

Det påstås lige nu, bl.a. af undervisningsministeren, at det faglige niveau i gymnasiet er faldende. Det er der intet videnskabeligt belæg for at påstå, tværtimod. Danmarks Evalueringsinstituts nye rapport om den faglige udvikling i gymnasiet de seneste 50 år, viser noget andet.

Sagen er, at der snarere er politisk uenighed om, hvad der skal undervises i i gymnasiet. Men man er nødt til at erkende, at arbejdsmarkedets krav er nogle andre nu end for 30 år siden. Derfor udstyrer vi eleverne med de kompetencer, som de får brug for i deres videre uddannelsesforløb. Og det fortsætter vi med, for det giver jer nemlig de bedste forudsætninger for en videre uddannelse og et godt liv. Det har Danmark brug for.

Men vi udfordres af, at staten centraliserer, regulerer, måler og vejer som aldrig før. Fx mener undervisningsministeren også, at eleverne i gymnasiet er dovne, og derfor skal der gøres noget ved fraværet. I er ikke dovne - det fysiske og skriftlige fravær er faldet siden 2010. Noget tilsvarende gælder på landsplan.

Selvfølgelig kan det altid blive bedre, og det arbejder vi selvfølgelig med. Men vi skal huske, at I bliver udfordret af alle de krav, der vælter ned over jer.

Tror vi, at I bliver bedre af mere måling og vejning? Jeg tror det ikke. Jeg tror snarere, at vi øger omfanget af unge, der ikke føler sig gode nok.

Vi oplever flere og flere børn og unge, der mistrives. Hjerneforskerne Vibeke Lunding-Gregersen og Henrik Tingleff påviser i deres bog "Hjernen på overarbejde", at vores hjerner ikke er skabt til det liv, vi lever. Det moderne samfund, med konstant fokus på effektivitet og forandring, skaber ubalance i hjernen. Det sætter hjernens trusselsystem under pres og skaber mistrivsel. Trusselsystemet er designet til at holde os i live, når vi bliver truet – ikke når vi skal leve og udvikle os.

Det er det, der får os til at føle, at vi lever

Så i stedet skal vi hellere ty tilbage til det der har sikret menneskets overlevelse i hundrede vis af år, nemlig fællesskab og menneskelige relationer. Det er det, der får os til at føle at vi lever og udvikler os.

Jeg tror også at mistrivsel skyldes, at der er alt for mange forstyrrelser i vores hverdag. Det forhindrer hjernen i at slappe af, og det forhindrer den ro og tid til fordybelse, som vi har brug for.

Det er vigtigt at forstå, at unge er mennesker, der er i gang med at finde sig selv. Derfor er I mere sårbare end voksne.

Det er vigtigt at være sig bevidst, når man omgås unge. Alligevel kom det som et stort chok for os alle, at vi mandag den 9. april mistede vores gode kammerat Victor fra 3.w, der valgte at tage sit eget liv.

Klassekammeraterne skrev efterfølgende om Victor *"Du var den mest sympatiske og rummelige teenagedreng, verden har set, og havde, i modsætning til den generation du var født i, ikke noget behov for altid at være i centrum"*, og 3.w fortsætter *"vi vil altid bære dig i vores hjerter for alt det gode, du gav os, og alle de kvaliteter du viste os. Vi vil aldrig glemme dig"*.

Og jeg vil tilføje: Nej, vi vil aldrig glemme Victor som den venlige og sympatiske dreng, han var. Det er vanskeligt at forstå, at han ikke er blandt os længere.

Karen-Marie Winther, sognepræst i Jyllinge, holdt i år talen ved årets "Stafet for livet", hvor Roskilde hylder livet. Karen-Marie fortalte om en tegning fra tegneserien Radiserne, hvor Søren Brun sidder sammen med

hunden Snoopy (også kendt som Nuser) ude på en badebro, og Søren Brun siger *"En dag skal vi alle dø, Snoopy"*, hvortil hunden svarer *"Ja, men alle de andre dage skal vi det ikke"*.

En dag skal vi alle dø, ja – men alle de andre dage skal vi det ikke.

Det er kloge ord, der er værd at huske. For livet består jo heldigvis af "alle de dage". Det synes jeg er godt at tænke på for alle, der elsker livet.

Nogle dage er selvfølgelig bedre end andre, men "alle de dage" er det, vi har at gøre med. Det er dem, vi har. Og vi skal få det bedste ud af dem. Af hensyn til os selv og af hensyn til hinanden.

Se nu ud i stedet for hele tiden at se indad. Verden er et fantastisk sted at være. Se alle de fantastiske mennesker omkring dig. Livet er vidunderligt.

Vi skal væk fra at se os selv som mislykkede, selvom vi ikke er perfekte. Ingen er perfekt. Alle begår fejl, og alle er usikre og i tvivl ind imellem.

Tænk jer om, men lad nu vær med at tænke over hver lille detalje. Det er selvfølgelig rigtigt, når filosofen Søren Kierkegaard sagde, at "Livet leves forlæns, men forstås baglæns".

Men livet skal ikke analyseres forfra og bagfra. Livet skal leves. Sådan er det. Vi skal ikke forsøge at forstå, det, der ligger foran os. Vi skal kaste os ud i det og nyde det. Ellers bliver livet en spændetrøje.

Så tag nogle chancer. Det har både I og samfundet godt af. Så er det ikke sikkert, at man bliver perfekt. Men mindre kan gøre det, og livet bliver sjovere.

Her bliver mennesker til

På Roskilde Katedralskole bliver mennesker til. Udtrykket er små 200 år gammelt og stammer fra højskolemanden Christen Kold. Han sagde om skolen *"Træd varsomt. Her bliver mennesker til"*. Det gælder særligt for skolen og ikke mindst i gymnasiet, hvor dannelsen spiller en væsentlig rolle. Men udtrykket er alment og burde være det fundament, vi bygger vores uddannelsessystem på.

Det hænger godt sammen med det, jeg sagde tidligere om jeres udvikling fra det øjeblik, I første gang trådte ind ad døren på RKS, og til dem I er i dag. I er blevet til nogen. Man går jo ikke kun i skole for at blive til noget. Man går her også for at blive til nogen. *"For her bliver mennesker til"*.

I er ikke færdige, men I har taget et kæmpe skridt, mens I har været her. Held og lykke på rejsen fremover. Lov mig, at I får rigtig mange dage – og at de bliver gode, og at I sætter pris på dem både af hensyn til jer selv og til alle omkring jer.

Livet er ikke perfekt. Men det er dejligt alligevel.

Hjertelig tillykke med eksamen.